

zás után a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatóságára kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Drávavölgyi Péter, Lampért Kirill, Jevtuhov Boglárka, Kóra Mária ásatási technikusok. A geodéziai felmérést a Meridián Kft. végezte.

KIS ATTILA

492. Szárföld, tsz-tehenészet (KÖH 46920)

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró

2009. május 26-án leletmentést végeztem a tehenészeti telep területén, ahol halastavak és a hozzájuk kapcsolódó telettetők kialakításával kapcsolatos földmunkák zajlottak. Korábbi helyszíni szemléink alkalmával a D-i telettető környezetében, elsősorban annak DK-i sarkánál gyűjtöttünk viszonylag nagyobb mennyiségű leletanyagot (római kori kerámia- és téglatöredékeket). A terület erősen sóderes talajú, melynek vastagsága meghaladja az 1 m-t is, a talajvíz szintje feltűnően magas.

A leletmentés idején a telettető mélyítése és partoldalának kialakítása folyt. A DK-i oldalon két ovális formájú, ívelt aljú gödröt dokumentáltam, betöltésük kevert sötétbarna-feketés humusz volt. Az 1. sz. objektumból kerámia- és téglatöredékek, valamint állatcsont, a 2. sz. objektumból egy korsó összefüggő, de hiányos darabjai kerültek elő. A D-i falban jelenségeket nem észleltem, ezért feltételezhető, hogy a római kori település a telettetők és a tőlük K-re eső tó közötti földút alatt, ill. DK-i irányban húzódik.

POLGÁR PÉTER

493. Százhalombatta, Földvár (MRT 7. k. 27/2 lh., KÖH 11473)

(Pest megye) B

2009. június 2. és július 31. között folytattuk az 1998-ban megkezdett, mintegy 6 m vastag rétegsorral rendelkező középső bronzkori tell telep feltárását a 20×20 m-es szelvényben, melynek jelenlegi átlagmélysége 2 m.

A 2009-es idény eredménye, hogy a már évek óta jelentkező településszerkezet továbbra is megmaradt, a terület felosztható az ún. főutcára és a lakóterre. A főutcának nevezett terület mintegy 6 m széles, és 20 m hosszú, a szelvény teljes Ny-i felét ÉNy-DK irányban kitölti. A szelvény DNY-i sarkában korábban elhelyezkedett ház alatt az utca általános feltöltése kiszélesedik. Itt, ill. ez alatt egy szerves, valószínűleg faszerkezetes, talán melléképület faszenes nyomát találtuk meg. Agyagnak, mint alapvető építőelemnek még nyoma sem volt a környezetében.

A szelvény közepén elhelyezkedő nagy ház (5110 sz.), rengeteg újabb apró részlettel gazdagította a Vátya-Koszider korú középső bronzkori házak belső életéről szóló ismereteinket. A leégett házban találtunk növényi rostokból sodort enyhén szenült kötélmaradványt. Különböző minőségű agyagból készített kisebb-nagyobb,

a padlóra tapasztott dobozokat, tárolókat tártunk fel. A ház É-i szobája keskeny, alig 2 m széles, a benne talált szenült borsó és az alatta talált növényi szakajtó maradványai élelmiszertároló funkciót sugallnak a ház ezen részében. Ettől D-re, közel a kis válaszfalhoz találtuk a kettős kemencét, melynek elülső nagyobb része, mintegy 1 m átmérőjű egy tűzterű kemence lehetett. Mögé nagyon sok szerves anyagot tartalmazó hordozható tűzhelyre emlékeztető alsó, felső palástartalattal és nyitott tetővel rendelkező tapasztott, talán szárítót találtunk. A nagy kemence alja vastag kerámia-töredékekkel, majd ez alatt kavicsréteggel volt megalapozva. Ettől D-re található agyagdoboz 43 astragallost tartalmazott. Ettől D-re, szinte a nagy szoba közepén kisebb nyílt tüzelőplatni volt egy négyszögletes agyag „asztallap”-szerű kiemelkedéshez tapasztva. Egyértelmű, hogy ez a két objektum összetartozik. A nagy szoba DK-i fala előtt a D-i oldalon két 25–30 cm széles, 15–20 cm vastag és legalább 3 m hosszú elszenesedett gerendát találtunk. Nem egyértelmű még, hogy tovább D-re a sárga padló az egy külső lesározás, két szélfogóval egy-egy oldalán, vagy a nagy ház harmadik szobája D felé. A mintegy 6 m széles ház a két szobával együtt 10 m hosszú, amennyiben a D-i rész is szoba, akkor több mint 14 m hosszú lenne. Ezt a kérdést csak a következő évben lehet eldönteni. A széles gerendákból vettünk fel egy 50×50×30 cm-es részletet.

A szelvény É-i széle mentén előtűnt a következő házrészlet (5187 sz.), mely az 5110. sz. ház É-i szomszédja, annak tájolásával és szélességével teljesen megegyezik. A két házat kis, kb. 1 m széles utca választja el egymástól. Ez a ház szinte teljesen leletanyag nélküli. A gödrökkel szabdaltnak egyértelműen két szobáját lehetett megkülönböztetni. A D-i szoba 2,5–3 m széles és a ház szélességével, azaz 5 m-rel megegyező a hossza. Az ehhez É-ről kapcsolódó helyiség méretét nem tudjuk, kifut a szelvényből. A kis utca és a főutca találkozásánál egy csontaprító, esetleg feldolgozó műhelyszerű leletkoncentrációt találtunk, benne egy ép agancskapával.

A szelvény K-i fala mentén a 4340. sz. ház korábbi rétegét bontottuk. Leletanyag szinte alig volt benne és a felette lévő fázisban szinte teljesen elpusztították ehhez a padlóhoz tartozó tűzhelyeket és objektumokat. A szelvény K-i fala mentén elkezdtünk kibontani egy többszörös gödörkomplexumot, melyről a végén kiderült, hogy legalább 6 különböző időben ásott gödör.

A szelvény ÉK-i sarkában megszűnt a ház ebben a rétegben és szürkés, általános feltöltést találtunk, sok apró lelettel.

A modenai egyetemmel kötött együttműködés keretében a PhD hallgatók két hetet töltöttek az ásatáson. Az archaeobotanikusok próbaképpen pollenmintákat vettek fel a szelvényben található objektumokból.

Konzulens: Szabó Miklós.

Munkatársak: Berzsényi Brigitta, Lakatos Gabriella (Matrica Múzeum); Szeverényi Vajk (MTA Régészeti Intézete); Claes Uhnér (Oslo egyetem), Claudio Sonaro régész, Chiara Montecchi és Rosella Rinaldi archaeo-

botanikus PhD hallgatók (Modenai egyetem); Harmath Mariann, Schneider Ágnes, Bodnár Csaba, Újvári Ferenc, Csényi Nagy Judit, Hargitai Csilla, Györke Réka, Deák Rita, Talabér Ildikó, Szabó Anikó, Mali Péter, Lakatos Attila, Simkó Krisztián, Bálint Csaba, Tímár Boglárka, Oláh Dóra, Topuridó Alexandra egyetemi hallgatók. Továbbá 5 Cambridge-i, 8 Southampton-i, 8 Aarhus-i egyetemi hallgató, alap, ill. PhD képzések keretében. Az ásatást meglátogatta és több napon át velünk dolgozott: Marie-Louise Sørensen (Cambridge University, Anglia), Joanna Soafer (Southampton University, Anglia).

VICZE MAGDOLNA

494. Szebény, Szűri-oldal (KÖH 68581)

(Baranya megye) B

2009. szeptember 28–29-én megelőző feltárást végeztünk a Horvát Tranzit gázvezeték nyomvonalára eső, HT-67 jelű régészeti lelőhelyen, a 039/14 hrsz. ingatlanon. A teljes kutatott terület 434 m², ebből a feltárt 194 m² volt.

A lelőhelyet Szebény határában, a Hosszú-rét nevű, lapályos-mocsaras-vízjárta területtől Ny-ra húzódó domboldalon lokalizálták a 2009. évi terepbejárás során.

A területen a humuszolással a dombtető felől haladtunk K-i irányba. A régészeti jelenségek (3 árok, 2 gödör) szórtan jelentkeztek a sárga löszös felületen sötét, jól körülhatárolható foltok formájában, a 20–30 cm vastag humuszréteg alatt. Bár leletanyag csak a gödrökből került elő, feltételezhető, hogy mind a középső bronzkorhoz köthető.

A leletanyag a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat pécsi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatóságára kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Voicsek Vanda régész, Bósz Attila, Nagy Norbert technikusok. A geodéziai felmérést a Meridián Kft. végezte.

LIGNER JÁCINT

495. Szedres, Apāti-pusztá (KÖH 59877)

(Tolna megye) Ó, A

Az M6 autópálya építéséhez nyitott célkitermelőhelyen (020/88, 020/90, 020/92 hrsz.) 2009. február 27. és április 1. között régészeti szakfelügyeletet láttunk el. Ennek során világossá vált, hogy a 631. sz. út nyomvonalán megfigyelt és feltárt ős- és népvándorlás kori lelőhely az út két oldalán lévő bányaterületeket is érinti. A mintegy 5 hektárnyi területet érintő mentő feltárás során a dűnesorból kiemelkedő homokdombot gyűrűszerűen körülvéző hármaskörös árokrendszer figyeltünk meg, melyen belül további árok és az É-i oldalon lévő bejárat közelében házak voltak. Az árok vonalvezetése

követe a domborzatot, s alaprajzuk is egyértelművé tette a lehatároló szerepet. Szerkezetükben, keresztmetszetükben megfigyelhető forma és méretek, valamint a használatukban alkalmazott következetesség egyértelművé tette, hogy az állatok viselkedésének, mozgásának sajátosságaira alapozott földművekről van szó. Összességében egy olyan szállás képe rajzolódott ki, ahol az állatokat a hatalmas területet körbeölelő árokrendszeren belül szabadon tarthatták, mert azok onnan az árok szerkezete miatt ki nem tudtak menni, s kihajtani is csak a kijárat két oldalán sorakozó földbe mélyített házak között lehetett őket. A külső gyűrűn belül több hasonló szerkezetű kisebb karámrendszer nyomát is megfigyeltük.

A szórványos bronzkori, kézzel készült kerámia-töredékek őskori település közelségére utaltak, míg a házakban és a gödrökben talált korongolt, hullámvonalköteggel díszített, szürkére égetett edénytöredékek alapján a szállás egyértelműen az avar korra keltezhető.

SZABÓ GÉZA

496. Szedres határa

(Tolna megye) Ó, B, LT, Kö

A Sió-Sárvíz völgyében 2009-ben végzett terepbejárásunk során Szedres D-i határánál több lelőhelyet is találtunk.

Cukor-hegyi-dűlő (KÖH 74761): A 63. sz. útról a Cukor-hegy felé vivő dűlőúttól 80 m-re D-re, az erősen tagolt szántóföldön egy mindössze 30×30 m-es területről kevés őskori kerámiát sikerült gyűjteni az erősen esővert felszínről.

Cukor-hegyi-legelő 1. (KÖH 74753): A Sárvíz K-i partján, a holtágak közül enyhén kiemelkedő, a Cukor-hegy Ny-i lábánál lévő dombon található szántásban, mintegy 100×50 m-es részen közepes sűrűségben fordultak elő őskori (bronzkori?) és kelta cserepek. A lelőhelytől alig 100 m-re Ny-ra légi fotó alapján Miklós Zsuzsa 1999-ben bronzkori telepet talált („Cukor-hegytől nyugatra”), valószínűleg a bronzkorban a két magaslat egy lelőhely volt, mivel – bár igen szórványosan, de – néhány őskori kerámia volt a köztük lévő területen is.

Cukor-hegyi-legelő 2. (KÖH 74755): Az előző lelőhelytől Ny-ra, a Sárvíz valamikori nagyobb kanyarja által közrefogott, laposabb dombon a szántásban nagyobb mennyiségű középső bronzkori kerámiát sikerült gyűjteni egy kb. 150×100 m-es területről.

Cukor-hegyi-legelő 3. (KÖH 74757): A fentebb említett laposabb domb É-i felén K-Ny-i, 200×80 m-es sávban középkori településre utaló nagyobb számú kerámiát gyűjtöttünk a sarjadó gabonában. A lelőhely középső részén kevés, de kis területre koncentrálódó tégladarabot lehetett megfigyelni. Mivel a dombhat ÉNy-i része feltöretlen legelő, joggal sejthető, hogy a lelőhely itt is folytatódik.

CZÖVEK ATTILA